

Valle de Cuelgamuros

Et fascistisk monument bygget etter ordre fra Franco. Her lå han gravlagt frem til 2019, men en lov fra 2007 forbyr offentlig hyllester til Franco, og en venstreorientert regjering besluttet å flytte Franco til en mer anonym grav.

Studietur til Spania

Arven etter Franco

Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag har siden 2022 engasjert seg i å belyse den spanske borgerkrigen (1936–1939) og Francos fascistiske diktatur (1939–1975). Gjennom studieturene "Arven etter Franco" har tillitsvalgte og medlemmer fått innsikt i hvordan fascismen fikk fritt spillerom i Spania, og de dramatiske konsekvensene dette hadde for befolkningen.

Formålet med turene er å avdekke en historie som spanske myndigheter fortsatt prøver å skjule. Høyresidens politikere motarbeider fortsatt ethvert forsøk på å avdekke sannheten om regimet, som omfattet drap, bortføring av barn og brutal undertrykkelse. Mange av Spanias mektigste familier fikk sin makt og rikdom gjennom støtte til Franco og ønsker ikke at denne historien kommer frem. Tusenvis av etterlatte lever i uvisshet om skjebnen til sine familier, som ble drept og begravd i umerkede massegraver.

Spania tok aldri et oppgjør med sin fascistiske fortid, og vi ser nå en økning i fascistiske krefter både i Spania og i Europa. Gjennom å delta på studieturen "Arven etter Franco" har fagforeningen støttet utgravninger av massegraver og jobbet for å sette saken på agendaen i spanske medier. I 2024 tok Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag et steg videre som medarrangør av turen. Nestleder Kim Olav Johansen har bidratt i planleggingen og gjennomføringen av studieturen. Fra fagforeninga deltok Lasse Meier Strand, hovedtillitsvalgt i ELTEL Networks og 1. varamedlem i styret til fagforeninga, og Frode Wollum, styremedlem i Kraftlaget Rise Elektro 1. I tillegg deltok Vegard Skjervold, som til vanlig er styremedlem i Bravida Montørklubb i Trondheim, men på dette tidspunktet var vikarierende ungdomsleder i EL og IT Forbundet.

Deltakerne på studieturen, foran det ødelagte minnesmerket på Cementerio de la almuedana. Minnesmerket hadde tidligere navnene til mange tusen av de som ble henrettet her etter ordre fra Franco. Navnene ble beordret fjernet av høyredrevne styresmaktene i Madrid for få år siden.

Deltakerne fra Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag og Hanne Lise Fahsing fra forbundskontoret, foran Monumento a los Abogados de Atocha, et minnesmerke som hedrer ofrene for en brutal hendelse i Spania i 1977, kjent som Massakren i Atocha.

Frode Wollum har skrevet et reisebrev fra turen, hvor han deler sine refleksjoner fra møtet med denne fortsatt levende, mørke historien.

Reisebrev fra studietur til Spania, oktober 2024

Da invitasjonen til denne turen kom, var jeg aldri i tvil om å takke ja. Jeg har lest mye om andre verdenskrig og Europas historie fra 1939 til 1945, men det som skjedde i Spania i årene før – og hva Franco-regimet sto for, fra 1936 og helt frem til hans død i 1975 – var en historie jeg visste lite om. Kanskje er det som en av deltakerne på turen sa: Det finnes så mange oppsiktsvekkende og dramatiske kapitler i europeisk historie at det er lett å overse Spania.

Vi ble tatt imot med åpne armer av en av Spanias største arbeidstakersammenslutninger, CCOO da vi kom til Madrid. De var utrolig takknemlige for at vi engasjerer oss i den mørke historien til Spania og for at vi vil lære av dem og høre deres historier. Denne takknemligheten gikk igjen hos alle vi møtte under oppholdet.

Historiene vi fikk fortalt fra ulike organisasjoner og personer vitner om en kamp som har pågått i generasjoner – en kamp for å få frem sannheten som fascistiske krefter fremdeles forsøker å skjule. Mange fagforeningsfolk har lidd og mistet livet i kampen for et bedre samfunn. Samtidig fikk vi også høre historier om seire som har bidratt til å forbedre livene til vanlige folk. Det ble tydelig hvor viktig det er å stå sammen, for historien viser at fagforeningsledere og medlemmer er blant de første som blir angrepet når autoritære krefter får fotfeste.

Å stå sammen på tvers av landegrenser blir kanskje enda viktigere i årene som kommer. Vi lever i en urolig tid, med ledere i flere land som viser tydelige fascistiske trekk. Derfor må vi kjempe for våre verdier – hver eneste dag.

Hvorfor skal vi dra?

Om du er i tvil om hvorvidt vi fortsatt bør reise og støtte våre venner i Spania og deres arbeid, anbefaler jeg å høre podkasten "Fascisme i vår tid" med Mímir Kristjánsson og Magnus Marsdal. Den setter dagens utfordringer i perspektiv.

Takk for at jeg fikk være med på en utrolig interessant og innholdsrik tur, sammen med engasjerte og trivelige folk!

Hilsen Frode Wollum

Deltakerne på studieturen inne på gravplassen like ved Valle de Cuelgamuros. Hit ble Francos slaver som bygde Valle de Cuelgamuros kjørt, henrettet og lagt i massegraver når de var for utslitte til å jobbe. Massegravene befinner seg under bena på deltakerne.

Deltakerne på studieturen foran minnesmerke til de 13 rosene, inne på Cementerio de la almudena. 13 unge kvinner, medlem av sosialistisk ungdom, ble i 1939 anklaget for å konspirere mot regimet. De ble henrettet der hvor minnesmerket står i dag.

Deltakerne på studieturen inne på kirkegården for de falne brigadister i Fuencarral. Her ble de internasjonale brigadistene som kjempet, mot Franco, under borgerkrigen begravet. Når Franco vant krigen beordret han at levningene skulle flyttes over i umerkede massegraver. Massegravene er frem til i dag ikke funnet.